

Oslo, 02.06.19

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO
postmottak@kd.dep.no

Deres ref.: 19/952

Høringsuttalelse fra Norsk tolkeforening – Forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)

Det vises til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 1. mars 2019 med frist til å inngi høringsuttalelser 7. juni 2019. Norsk tolkeforening (NTF) takker for invitasjon til høringsrunden, og vil med dette presentere foreningens tolkefaglig funderte syn på den foreslåtte tolkeloven og komme med innspill til temaene som tas opp i Kunnskapsdepartementets høringsnotat. Innledningsvis presenterer vi kort vår organisasjon og hva yrket tolking innebærer.

Norsk tolkeforening ble stiftet i januar 2004, og er en interesseorganisasjon for profesjonelle tolker i Norge. Foreningens formål i henhold til vedtektene er blant annet å virke for et høyt faglig og etisk nivå hos medlemmene, å sikre en uavhengig tolkeprofesjon med høy kvalitet i yrkesutøvelsen og drive informasjonsvirksomhet om tolking. NTFs medlemmer er aktive som tolker i ulike deler av offentlig sektor og på det private markedet, samt engasjerte i ulike tolkefaglige stillinger. For NTFs styre er det en prioritert oppgave å drive fagpolitisk arbeid ved å skrive høringsuttalelser om temaer som berører vår profesjon.

Generelt om tolking

Å tolke er å gjengi på et annet språk innholdet i et utsagn med alle nyanser intakt. Det er med andre ord ikke kun snakk om å oversette ord for ord eller setning for setning, og heller ikke om å forklare innholdet i vedtak e.l. Å tolke krever foruten språkkunnskaper på et høyt nivå i minst to språk, samt gode allmennkunnskaper, også sakkunnskap om fagområdene det tolkes i, situasjonsforståelse, ferdigheter i ulike tolketeknikker og høy yrkesetisk bevissthet. Grunnlaget til dette legges gjennom tolkeutdanning. I 2007 ble det etablert et permanent utdanningstilbud ved Høgskolen i Oslo og Akershus (nå OsloMet – Storbyuniversitetet) i form av en grunnutdanning på 30 studiepoeng, samt påbygningsmoduler, som siden 2017 utgjør en bachelorgrad i tolking.

I tillegg har det eksistert en autorisasjonsordning for tolker siden 1997, der kandidater som har bestått en omfattende prøve har fått tittelen statsautorisert tolk. Dette er en beskyttet

tittel. Ordet «tolk» er ikke beskyttet, men bør etter NTFs mening være forbeholdt utøvere som er utdannet i tolkeyrket.

Overordnet

Da Tolkeutvalgets NOU 2014: 8 ble avgitt 24. september 2014, var NTF i likhet med mange andre høringsinstanser svært positivt innstilt til forslaget om egen tolkelov som ble presentert i utredningen. NTF har lest Kunnskapsdepartementets høringsnotat med stor interesse, og kan konstatere at det er lagt ned et godt og solid arbeid med lovforslaget.

NTF stiller seg bak departementets beskrivelse av hovedformålet med og virkefeltet til den foreslåtte tolkeloven, slik det er presentert i kapittel 1.2.2. i høringsnotatet. Vi stiller oss videre i all hovedsak bak utformingen av selve lovforslaget, både med hensyn til innhold og ordlyd, slik den fremgår på side 111 flg.

Høringsnotatets spørsmål

Kunnskapsdepartementet ber om høringsinstansenes svar på enkelte konkrete spørsmål presentert i kapittel 1.3. (side 12) i høringsnotatet.

1. «Bør andre enn domstolene og PST unntas fra bestemmelsene om tilsyn og pålegg? Se punkt 4.2.2 og 7.2.1»

Innledningsvis har NTF følgende kommentarer: NTF støtter departementets vurdering om at tilsyn på tolkefeltet er nødvendig for å sikre at tolkelovens bestemmelser i § 6 til § 9 blir fulgt, jfr. punkt 7.2.2 i høringsnotatet.

NTF legger til grunn at et slikt tilsynsorgan også vil kunne behandle og følge opp klager inngitt av tolker mot offentlige organer som under tolkeoppdrag hindrer tolken i å utføre oppdraget i henhold til kapittel 2, «God tolkeskikk» i Forskrift om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeforskriften)», og/eller mot offentlige organer som ikke legger til rette for at oppdraget utføres i henhold til retningslinjer disse er pålagt å ha, jfr. Lovforslaget § 9, «Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk». Dette kan for eksempel dreie seg om å utelate å gi tolken mulighet til å tolke alt som blir sagt, eller systematisk unnlate å gi tolker disponibelt materiale eller informasjon til forsvarlig forberedelse før tolkeoppdraget. Da slike utfordringer på systemnivå per i dag er noe tolker har liten mulighet til å gjøre noe med, er det NTFs håp at en slik klagemulighet vil kunne virke både opplysende og oppdragende på offentlige organer som jevnlig bruker tolk.

Det kan videre reises spørsmål ved om det er riktig å unnta domstolene og PST fra ordningen med tilsynsorgan. Når det gjelder domstolene, erkjennes at det reiser særlige spørsmål ved om et offentlig organ skal ha noen form for kontrollfunksjon overfor dommere. Det legges derfor til grunn at klagefunksjonen i slike tilfeller ivaretas av Tilsynsutvalget for dommere som er et disiplinærorgan nedsatt på en måte som ivaretar domstolenes uavhengighet. Det bør klargjøres at tolker kan rette klager dit, og Tilsynsutvalget bør gis adgang til å kontakte eller innhente uttalelse fra det foreslåtte tilsynsutvalget som behandler klager mot tolker.

Når det gjelder PSTs virksomhet, bør ikke den delen som gjelder innhenting av bevis til rettslige prosesser – det vil si virksomhet som drives etter straffeprosessloven – unntas.

Til det konkrete spørsmål: Slik NTF ser det, vil det være uheldig om andre offentlige organer skal kunne unntas fra bestemmelsene om tilsyn og pålegg, og det bør derfor ikke åpnes for dette.

2. «Bør det gjøres justeringer i pliktbestemmelsen eller i særlovgivningen for å sikre atplikten til å bruke tolk avgrenses til situasjoner der det foreligger et reelt behov? Se punkt 5.1.2.1 til 5.1.2.4.»

NTF mener det vil være uheldig om det legges opp til en form for innsnevring i loven der hensikten er at «plikten til å bruke tolk avgrenses til situasjoner der det foreligger et reelt behov.» NTF viser til at det allerede er underforbruk av tolk i en rekke etater/organer, og legger til grunn at dette skyldes at det finnes en rekke ulike oppfatninger av hva som utgjør et «reelt behov». NTF antar videre at det har formodningen mot seg at noen vil ønske å gjennomføre samtaler med tolk i tilfeller hvor det ikke foreligger en språkbarriere.

Problemet er ikke å *avgrense* bruken av tolk. Utfordringene er heller at det *ikke brukes tolk ofte nok* fordi man har antatt at det ikke foreligger «et reelt behov» for tolking.

Det er en velkjent problemstilling at minoritetsspråklige som kan kommunisere greit på norsk dagligtale ikke nødvendigvis har det språkregisteret som kreves for å kjenne til eller forstå betydningen av begrep som brukes innenfor offentlig forvaltning. NTF viser her til veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11. Dersom fagpersonen er usikker på om den minoritetsspråklige forstår tilstrekkelig norsk, skal det benyttes kvalifisert tolk for å sikre hensynet til rettssikkerhet og likebehandling.

NTF ønsker å påpeke at det samme gjør seg gjeldende under utredningsplikten i forvaltningsloven § 17. Dersom man ikke på annen måte kan kommunisere forsvarlig med parten, medfører det en plikt for forvaltningen å sørge for bruk av kvalifisert tolk. Dette gjør seg spesielt gjeldende i saker der forvaltningen igangsetter en prosess som potensielt kan lede frem til vedtak av inngripende karakter. Dersom utredningen kommer skjevt ut på grunn av språklige misforståelser, kan dette medføre økt bruk av offentlige ressurser.

3. «Bør unntaket fra kravet om å bruke kvalifisert tolk konkretiseres ytterligere? Se punkt 5.2.2.2.»

Unntaket det siktes til, fremgår av lovforslagets § 7, 2. ledd: «*Kravet om kvalifisert tolk kan fravikes når hensynet til en effektiv saksbehandling, i nødssituasjoner eller når andre sterke grunner tilsier det.*»

NTF merker seg eksemplet for forklaringen på hensynet til effektiv saksbehandling som gis blant annet i merknadene på høringsnotatets side 102 (høye flyktningeankomster), men foreslår likevel at formuleringen «når hensynet til en effektiv saksbehandling» strykes fra paragrafen, da denne formuleringen slik den fremstår lett kan brukes som unnskyldning til å fravike kravet. Det formodes at alle offentlige organer til enhver tid bestreber seg på en effektiv saksbehandling, og vi vil anta at de ulike organer vil ha et behov for å selv definere hva som utgjør effektiv saksbehandling.

NTF mener at formuleringen «eller når andre sterke grunner tilsier det» vil være tilstrekkelig dekkende for situasjoner med f.eks. høye flyktningeankomster. NTF foreslår at § 7, 2. ledd etter dette skal lyde: *«Kravet om kvalifisert tolk kan fravikes i nødsituasjoner eller når andre sterke grunner tilsier det.»*

4. «Hvordan kan skjermtolking i offentlig sektor organiseres? Se punkt 5.3.3.»

NTF mener at ansvar for organisering av slike tilbud må være i offentlig regi, og under tolkefaglig ledelse.

NTF understreker at en forutsetning for økt bruk av fjerntolking (fellesbetegnelse for skjerm- og telefontolking) er at de tekniske løsningene som skal benyttes holder høy kvalitet, slik at tolkeoppdraget kan utføres på forsvarlig vis. Det er det offentlige organet som skal besørge utstyret, egnet lokale, samt sikre teknisk bistand ved behov. Det bør innføres gode rutiner for fjerntolkeoppdrag som blant annet vil ivareta rettssikkerheten til alle involverte, samt tolkens absolutte taushetsplikt.

NTF ønsker her å påpeke at fjerntolking er en arbeidsform som er mer belastende og utfordrende enn fremmøtetolking. Dette må hensyntas med tanke på pauser og oppdragets varighet. Ved oppdrag av lengre varighet bør det vurderes om det skal bestilles to tolker.

NTF støtter departementets presiseringer om at fjerntolking ikke er egnet i alle saker, eksempelvis i saker det er barn som skal forklare seg, samt oppdrag innen psykiatri. Andre tilfeller kan være oppdrag som krever sikkerhetsklarering. Fjerntolking er ikke spesielt godt egnet for tolking under komplekse møter med mange deltakere, da økt antall møtedeltakere gjør det vanskeligere å styre samtalen.

5. «Hvordan kan IMDi bruke sin rolle som fagmyndighet til hjelp for de ulike sektortilsynsmyndighetene? Se punkt 7.2.3.»

NTF mener at en tilsynsfunksjon som foreslått og skissert i høringsnotatet, vil gi et mandat som vil gjøre det mulig for IMDi å fylle en slik rolle. Denne rollen innebærer veiledning, som nevnt på høringsnotatets side 17, samt «veiledning om bruk av tolk, bevillingsansvar for statsautorisasjon av tolker og system- og driftsansvar for Nasjonalt tolkeregister».

NTF er av den oppfatning at sektortilsynsmyndighetene kan hente veiledning og informasjon fra IMDi vedrørende de fleste aspekter ved tolkefeltet, også når det gjelder utarbeiding av rutiner for tolkebruk og tolkebestilling, samt få innspill med tanke på spesifikke språkbehov.

6. «Bør det etableres et partssammensatt utvalg for å vurdere varsler mot tolker og gi advarsler? Se punkt 9.2.2.»

NTF stiller seg positiv til tiltaket om et utvalg som kan vurdere varsler mot tolker og som kan gi advarsler. I sin høringsuttalelse til NOU 2014: 8 skrev NTF at et slikt utvalg burde være partssammensatt da dette ville kunne gi utvalget legitimitet utad. Et partssammensatt utvalg vil eksempelvis kunne bestå av blant annet representanter fra IMDi, OsloMet og NTF.

Med tanke på at advarsler og sanksjoner mot tolker er et svært alvorlig og inngripende tiltak overfor tolkene, bør slike prosesser alltid ivaretas av et utvalg med stor tolkefaglig kunnskap, forankring og tyngde. NTF er i alle tilfeller svært opptatt av at innklagede tolkers rett til kontradiksjon sikres. Rett til advokatbistand kan være et tiltak i så måte.

Et annet tiltak som kan sikre kontradiksjon og mulighet til etterprøving i forbindelse med varsler mot tolker, er at det gjøres lydopptak av tolkede samtaler der innholdet kan tenkes å ha bevismessig betydning for rettslige avgjørelser eller forvaltningsavgjørelser. En slik ordning vil være en sikkerhet både for tolkebrukere og tolken da lydopptak kan ettergåes dersom det skulle oppstå uenighet om hva som ble sagt og hva som ble tolket.

Med tanke på at en svært stor andel av dagens tolkeoppdrag utføres av personer uten tolkefaglige kvalifikasjoner, stiller NTF seg imidlertid spørsmålet om avgrensningen det legges opp til i høringsnotatet er hensiktsmessig. All den tid det antagelig også i fremtiden vil utføres tolkeoppdrag av personer som ikke er oppført i Nasjonalt tolkeregister eller er statsautoriserte tolker, finner NTF det noe uheldig at IMDi skal begrenses til å kun vurdere klager mot registrerte/statsautoriserte tolker.

Departementet skriver i høringsnotatet:

«Departementet vurderer at det etter gjeldende regelverk ikke vil la seg gjøre å følge opp varsler som retter seg mot tolker som ikke er oppført i Nasjonalt tolkeregister. Plikten til å følge opp varslene må derfor begrenses til varsler som retter seg mot tolkene i registeret og til statsautoriserte tolker» (side 84).

NTF har forståelse for vurderingen, men mener likevel at muligheten for også å kunne vurdere og å følge opp klager mot uregistrerte tolker bør utredes. Sanksjoner mot slike tolker, i tilfelle mangelfull utførelse av tolkeoppdraget, kan for eksempel være en henstilling fra IMDi til instansen som brukte tolken i oppdraget som førte til klagen, om at vedkommende ikke lenger bør brukes som tolk. NTF legger til grunn at det også bør kunne føres statistikk over eventuelle varsler og sanksjoner mot tolker i ovennevnte gruppe (ikke-registrerte, ikke-statsautoriserte).

7. «Bør det innføres en mulighet til å kreve inn en egenandel fra brukere av tolketjenester? Se punkt 9.5 og 10.3.7.»

NTF mener at det ikke bør innføres mulighet til å kreve inn egenandel fra brukere av tolketjenester. Kunnskapsdepartementet beskriver selv svært godt hvorfor egenandel *ikke* bør kreves: «Dersom det innføres en egenandel kan dette redusere den enkeltes ønske om å ha tolk til stede i en samtale. Dette kan få konsekvenser i form av at det ikke brukes tolk når det er behov for det, noe som blant annet kan medføre flere uriktige avgjørelser, mer klagebehandling og lavere tillit mellom brukere og det offentlige» (side 88). NTF stiller seg fullt og helt bak denne beskrivelsen. Det legges også til grunn at det å skulle administrere en slik innkrevingsordning også vil føre til betydelige kostnader for det offentlige.

8. «Bør kravet om kvalifisert tolk tre i kraft på ulike tidspunkt i ulike sektorer for å motvirke mangelen på kvalifiserte tolker? Se punkt 5.2.2.1 og 10.6.1.»

NTF mener det mest hensiktsmessige er at loven trer i kraft for alle sektorer på samme tid.

Om betydningen av Nasjonalt tolkeregister

NTF vil i tillegg til sine svar på de konkrete spørsmålene ovenfor også komme med noen generelle betraktninger relatert til utviklingen av Nasjonalt tolkeregister og betydningen av dette. Departementet skriver i høringsnotatet: «En viktig effekt av registeret og dets oppbygging er å bidra til å motivere tolker til å heve sin tolkefaglige kompetanse og klatre oppover i registeret» (s. 82). Denne betraktningen er NTF enig i.

Det er svært positivt at departementet videre anbefaler at offentlige organer benytter tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister i størst mulig grad, og det er også et viktig signal om registerets betydning at det eksplisitt nevnes som en slags målestokk for kvalitet i lovforslagets § 7. Det er, slik NTF ser det, derfor avgjørende at registeret i fremtiden utvikles til et godt verktøy som sikrer tilgang til best mulig tolk. I NTFs høringsuttalelse til NOU 2014: 8 skriver vi:

«Videre vil NTF påpeke noe som bør være en kjent problemstilling, nemlig at mange godt kvalifiserte statsautoriserte tolker og tolker med tolkeutdanning per i dag har mye ledig kapasitet. (...) NTF mener derfor at volumet på ToSPoT-testing ikke bør økes i den grad at arbeidsmarkedet for høyt kvalifiserte tolker forverres så drastisk at disse går over til andre yrker. [Økt ToSPoT-testing] bør derfor koordineres med tiltak som fremmer økt bruk av eksisterende kvalifiserte og erfarne tolker. Man bør derfor differensiere testvolumet i tråd med samfunnets behov for tolking på ulike språk, samt ha mekanismer for å deaktivere rekrutteringskategoriene (4 og 5) på hvert enkelt språk så snart det er nok tolker i kategori 1-3 til å dekke samfunnets behov for tolking.»

Dette står NTF fremdeles ved. Når de nye kategoriene innføres fra 2020, mener NTF at det er både nødvendig og hensiktsmessig med en gradvis avvikling av tilbud om kvalifiseringstiltak til kategori 5 i de språkene der samfunnets behov for tolking kan dekkes av statsautoriserte og tolkeutdannede tolker. Foreningen har imidlertid forståelse for at dersom offentlige organer i den nærmeste fremtid skal ha mulighet til å kunne oppfylle tolkelovens krav om bruk av kvalifisert tolk, så er det nødvendig å ikke per i dag stramme inn definisjonen på hva en kvalifisert tolk er, men at også tolker med kurs i TAO (Tolkens ansvarsområde) og tospråktesten (tidligere kalt «ToSPoT») faller inn under definisjonen «kvalifisert tolk».

Etter innføringen av de nye kategoriene i 2020, anbefaler NTF bruk av tolker i kategori 1 til 4, og at kategori 5 utelukkende brukes i nødtilfeller. Det bør altså legges til rette for en differensiering i henhold til kvalifikasjoner, slik at statsautoriserte tolker og tolker med tolkeutdanning primært tildeles oppdrag på de språk hvor disse kan dekke det offentliges behov for tolking. På den måten kan man best sikre kvalitet og stabilitet i tjenestetilbudet over tid, da personer uten tolkeutdanning ofte kan forsvinne ut av tolkeyrket etter noen år grunnet manglende tilknytning til profesjonen.

Det er som nevnt ovenfor viktig at Nasjonalt tolkeregister stadig forbedres og utvikles, og at krav til at tolkene forbedrer sine kvalifikasjoner stilles i takt med at det tilbys bedre kvalifiseringsmuligheter. Slik kan vi unngå at registeret fylles opp «i bunnen» av tolker med kun grunnleggende opplæring, og at tolker lar være å videre kvalifisere seg fordi det ikke stilles krav til det, ei eller merkes det på minkende oppdragsmengde. En måte dette kan

løses på, er eksempelvis at oppføring i registerets kategori 5 blir en midlertidig oppføring inntil det gis tilbud om tolkeutdanning og/eller statsautorisasjonsprøve i det aktuelle språket.

Viktigheten av at offentlige organer skal kunne finne kvalifiserte tolker i Nasjonalt tolkeregister kan illustreres med følgende sitat fra side 14 i Kunnskapsdepartementets høringsnotat:

«En oversikt fra IMDi viser at statlige etater med egne registre bruker kvalifisert tolk i 98 prosent av tolkeoppdragene, hvorav 96 prosent i kategori 1 og 2. Ukvalifisert tolk brukes kun i 2 prosent av oppdragene. På den andre siden brukes ukvalifisert tolk i 77 prosent av tolkeoppdragene som bestilles gjennom private leverandører. Det tilsvarende tallet for oppdrag bestilt gjennom kommunale tolkeformidlere er 44 prosent. Det brukes tolk i kategori 1 til 3 i henholdsvis 11 og 36 prosent av oppdragene bestilt gjennom private leverandører og kommunale tolkeformidlere.»

For at Nasjonalt tolkeregister skal opprettholde sin legitimitet, er det grunnleggende at kvalifikasjonstiltak utelukkende tilbys og avholdes av uavhengige, kompetente offentlig organer, fortrinnsvis på universitetsnivå. NTF mener det vil svekke tolkeregisterets anseelse og viktige særstilling dersom det skulle bli åpnet for at kommersielle aktører med interesse i kvalifikasjonsresultatene skulle få adgang til å tilby og å avholde kvalifiseringstiltak. (Jf. forslag til forskrift, Kapittel 4 § 19, s. 120). Dette gjelder alle kvalifiseringstiltak, også tospråktesten og kurs i tolkens ansvarsområde (TAO).

Vedrørende økonomiske og administrative konsekvenser av tolkeloven

Kunnskapsdepartementet ber også høringsinstansene vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslaget. NTF noterer seg at det i høringsnotatet uttrykkes en naturlig forventning om at innføringen av en tolkelov vil være økonomisk ressurskrevende idet den vil medføre ringvirkninger som kan være kostbare.

Rapportene som Kunnskapsdepartementet har bestilt for å analysere dette, ser likevel – men selvsagt ikke uventet – ut til å konkludere med at selv om innføringen av tolkeloven vil kunne føre til økte kostnader, så vil tolkeloven føre til lønnsomhet på sikt, og den vil føre til bedre tjenester for samfunnet, se f.eks. kapittel 10.6.2, side 97, flg. Denne analysen og konklusjonen stiller NTF seg bak. Det vises også videre til at IMDis undersøkelse viser at det finnes betydelig uutnyttet kapasitet blant eksisterende tolker. På generelt grunnlag vil NTF hevde at det synes klart at bruk av kvalifisert tolk bidrar til effektiv og betryggende saksbehandling, noe som selvsagt er ressursbesparende.

NTF mener etableringen av sektorvise bestillingssystemer med opprettelse av dedikerte registre hvor tolkene selv melder inn egen tilgjengelighet, kan medføre besparelser og kvalitetsheving. Det offentlige organet kan da bruke eget register for å ta direkte kontakt med tolkene, og dermed ikke bli avkrevd eventuelle bestillingsgebyrer, hastetillegg og/eller beredskapstillegg, noe som offentlige tolkebrukere per i dag avkreves av formidlerleddet.

Økonomi er en problemstilling som også gjør seg gjeldende for tolker i deres hverdag. NTF vil derfor understreke at tolking er et frilansyrke der tolkens sysselsettingsgrad ikke er avhengig

av tolkens egeninnsats for å skaffe seg oppdrag, men av et varierende behov for tolking på tolkens språk. Likevel skal det finnes tilgjengelige tolker når behovet oppstår i samfunnet. Generelt kan tolker oppleve at det er vanskelig å kombinere tolkeyrket med andre stillinger, hovedsakelig fordi tolken ikke styrer tidspunkter for oppdrag selv, men også fordi en del stillinger ikke er forenlige med tolkens absolutte taushetsplikt (det kan for eksempel være vanskelig å bevise at tolken ikke har fått kjennskap til viktig informasjon gjennom tolking, men i andre sammenhenger). Jevnt over kan det legges til grunn at tolkers økonomiske situasjon er usikker på grunn av varierende inntekter, men også fordi tolker i de fleste tilfeller må avstå en betydelig del av sitt honorar til formidlerleddet.

Dersom tolkers lønnsutvikling blir så dårlig at det for en stor del av de kvalifiserte tolkene blir enda vanskeligere å livnære seg av tolking, vil man se en enda større gjennomtrekk i yrket. I en slik situasjon vil de best kvalifiserte tolkene, som ofte også har en høy utdanning på andre områder, være de første som skifter beite. Dette vil gjøre det umulig å oppnå tolkelovens intensjon om at det offentlige tolkebehov skal dekkes av kvalifiserte tolker. Det er derfor viktig at det i tiden fremover arbeides for å hindre at en slik tilstand får utvikle seg.

Noen ytterligere kommentarer til ulike bestemmelser i tolkeloven

Taushetsplikt

NTF støtter forslaget til § 14 om tolkens taushetsplikt. Tolken skal ha absolutt taushetsplikt i forbindelse med informasjon tolken får tilgang til i forbindelse med oppdrag.

Samiske språk

I forbindelse med NOU 2014: 8 presenterte det regjeringsoppnevnte tolkeutvalget en liste over tiltak de ønsket innspill på. Et av tiltakene (tiltak 27) var «Opprette tolkeutdanning i samiske språk ved Samisk Høgskole».

NTF skrev følgende i sin høringsuttalelse:

«Når det gjelder Samisk Høgskole (tiltak 27) vil vi understreke at Norge har et særlig ansvar for å tilby tolkeutdanning på samiske språk, og dette ansvaret må ivaretas også i tiden fram til et utdanningstilbud er etablert ved Samisk Høgskole. Vi vil i den forbindelse særlig fremheve ILO-konvensjonens artikkel 27, 3. ledd: *«I tillegg skal regjeringene anerkjenne disse folks rett til å opprette sine egne utdanningsinstitusjoner og utdanningsordninger, forutsatt at disse oppfyller minimumsstandarter som ansvarlig myndighet fastsetter i samråd med disse folk. Hensiktsmessige ressurser skal settes av til dette formål.»»*

Tolkeutdanningen ved OsloMet (tidligere HiOA) har ved flere anledninger gitt tilbud om tolkeutdanning i de ulike samiske språkene, senest ved opptaket til tolkeutdanning med oppstart januar 2019. Det har imidlertid vært lave søkertall til disse tilbudene. Av dette kan det muligens slutes at det kan være hensiktsmessig at tolkeutdanning og kvalifiseringstilbud i samiske språk legges til Samisk Høgskole.

Habilitet

NTF støtter på generelt grunnlag at det innføres strenge regler til tolkens habilitet. Vi er også av den oppfatning at oppdragsgivere skal kunne underlegges krav (jfr. eksempelvis den foreslåtte § 9 «Retningslinjer for bestilling og bruk av tolk») om å oppgi tilgjengelig relevant

informasjon til tolkene i forbindelse med forespørsler om oppdrag, slik at tolken har mulighet til å vurdere egen habilitet før tolken påtar seg det eventuelle oppdraget.

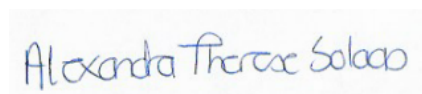
NTF ønsker å komme med en kort kommentar til departementets merknad til § 15 (*Kapittel 11.3. Kapittel 3. Krav til tolken*). På side 81 står det: «Departementet foreslår i § 15 tredje ledd at habilitetsreglene i domstollovens §§ 106 til 108 skal gjelde tilsvarende så langt de passer for tolker. Domstollovens § 106 nr. 6 gjelder likevel ikke. Det vil si at en tolk som har hatt befatning med saken tidligere, kan tolke i retten». NTF mener at siste setning for klarhets skyld burde vært formulert på følgende måte: «Det vil si at en tolk som har hatt befatning med saken tidligere **i egenskap av tolk**, kan tolke i retten» (vår utheving).

Avsluttende kommentar

For Norsk tolkeforening vil innføringen av en tolkelov medføre det største og viktigste fremskrittet for vår profesjon på svært lang tid. Kunnskapsdepartementets grundige arbeid med lovforslaget gir grunn til stor optimisme for tolkefeltets utvikling og profesjonalisering. I vårt høringsvar til NOU 2014: 8, skrev NTF at NOU-en la grunnlaget for et løft for situasjonen på tolkefeltet og at den ville bane veien for solide og etterlengtede satsninger på bl. a. Nasjonalt tolkeregister, tolkeutdanning og autorisasjonsordningen, informasjonsarbeid og bevisstgjøring, samt innføringen av en tolkelov. Det er nå viktig, og på tide, at det solide utredningsarbeidet som ble gjort av det regjeringsoppnevnte tolkeutvalget, følges opp med konkrete tiltak.

Tolkeloven vil videre ha en positiv effekt på integreringen, og er nødvendig for å sikre likeverdige tjenester til personer med begrensede norskkunnskaper. Tolkebruk er i mange tilfeller påkrevet for at offentlig myndighet skal kunne ivareta sitt tarv på en forsvarlig måte i møte med privatpersoner, samtidig som det gir fagpersoner i offentlig sektor muligheten til å utføre sitt arbeid (informasjon og veiledningsplikt) på en forsvarlig måte.

Med vennlig hilsen

Alexandra Therese Solaas,
styreleder, Norsk tolkeforening (NTF).